

تأثیر مدیریت مالی بر افزایش بهره وری و سودآوری سازمان ها

فرهاد سلیمیان^a

^a دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته کارآفرینی، گرایش توسعه کارآفرینی، دانشگاه تهران

نویسنده مسئول: فرهاد سلیمیان (09133239413, fdsalimian@gmail.com)

چکیده: به طور معمول مدیریت مالی با مقوله های خرید، تخصیص و کنترل منابع مالی در ارتباط است. مدیریت مالی به معنای برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و کنترل فعالیت های مالی همچون تهیه و استفاده از وجوه سرمایه گذاری می باشد. این تحقیق به اهمیت مدیریت مالی در سازمان و نقش مهم و کلیدی آن در فعالیت های غیر اقتصادی و اقتصادی می پردازد. در عین حال، اطلاعات مفیدی در مورد تهیه کارآمد و استفاده از منابع مالی به شیوه ای سودآور ارائه خواهد شد. با توجه به پیشرفت های حاصله در عصر صنعتی شدن، مقوله مدیریت مالی به بخش مهمی از تجارت تبدیل شده و اهمیت ویژه ای در صنعت تجاری را به خود اختصاص داده است. بطوریکه لازمه سود حداکثری، توجه ویژه به مدیریت مالی شرکت ها و بنگاه های اقتصادی می باشد.

کلمات کلیدی: مدیریت مالی، بهره وری، سازمان، سودآوری، مدیر مالی.

۱. مقدمه

مدیریت مالی، شامل برنامه ریزی، هدایت، نظارت، سازماندهی و کنترل منابع پولی یک سازمان یا بنگاه اقتصادی به شمار می رود. لذا در هر بخش یک سازمان، لازمه تامین نیازهای روزانه، منابع مالی می باشد. این به معنای استفاده از ایدئولوژی مدیریت مشترک برای منابع مالی یک سازمان تجاری می باشد. به عبارت دیگر، انجام هر فعالیتی در سازمان، منوط به تامین منابع مالی موردنیاز می باشد. لذا هر سازمانی بزرگ یا کوچک برای انجام فعالیت های عملیاتی روزانه خود به منابع مالی نیاز دارد. هدف اصلی هر سازمان کسب سود حداکثری می باشد. لذا در دنیای اقتصاد، هر سازمانی برای تامین نیازهای خود به منابع مالی نیاز دارد. امور مالی و مدیریت مالی کارآمد، نقش بسیار مهمی در موفقیت هر سازمان ایفا می کند. بطوریکه موفقیت هر سازمانی تحت تاثیر در دسترس بودن و مدیریت کارآمد منابع مالی می باشد [1]. امروزه مسئولیت مدیر مالی در مدیریت مالی سازمان های تجاری در حال افزایش است. در این روزهای رقابتی، مدیریت مالی باید با چالش های زیادی روبرو شوند و مدیران مالی باید تصمیمات ابتکاری و کارآمدی را به منظور حرکت سازمان در جهت موفقیت اتخاذ کنند. بنابراین مطالعات بیشتری در این زمینه باید انجام شود.

به طور کلی، امور مالی جزء اصلی نگرانی های تجاری هر سازمان به شمار می رود. بطوریکه در دسترس بودن و استقرار وجوه، نقشی حیاتی در موفقیت سازمان های تجاری ایفا می کند. با توجه به اینکه توسعه تجارت تقاضا برای انواع مختلف کالا و خدمات را افزایش داده است لذا لازم است امور مالی با چالش های بیشتری مواجه شود [2].

در شرایط کلی، سازمان های تجاری قدیمی نگران مشکلات پیش روی خود، و سازمان های جدید در تلاش رقابت با سازمان های قدیمی می باشند. موفقیت سازمان های تجاری به مهارت تصمیم گیری مدیران سازمان بستگی دارد. به عبارت دیگر، تصمیم گیری های به موقع و مناسب مدیران، می تواند نقش بسیار برجسته ای بر موفقیت و یا عدم موفقیت یک سازمان و یا بنگاه های اقتصادی داشته باشد. مدیریت مالی نقش بسیار مهمی در کاهش هزینه ها و دستیابی به سود قابل توجه دارد. بنابراین، تخصیص و استفاده مناسب از وجوه به عنوان کلید موفقیت در عبور از چالش های تجاری به شمار می رود.

از دیدگاه Hamptors John، مدیریت مالی باید در برگیرنده کنترل و نظارت سازماندهی شده منابع پولی به منظور جمع آوری داده های صحیح (با توجه به روش های منطقی حسابداری آن) باشد. هدف اصلی و غایی مدیریت مالی، درک دقیق صورت های مالی یک سازمان می باشد. بطوریکه صورت های مالی مانند ترازنامه و صورت سود و زیان، موقعیت فعلی یک سازمان را در یک دوره زمانی خاص نشان می دهد. در عین حال، صورت های مالی، اطلاعات کامل در مورد میزان بدهکاری و طلبکاری سازمان را در اختیار ما قرار می دهد. صورت های مالی خلاصه ای از حسابداری یک شرکت تجاری را ارائه می دهند. به موازات آن، ترازنامه نیز میزان دارایی ها، بدهی ها و سرمایه را در یک داده خاص بازگو می کند [3].

صورت های مالی عمدتاً شامل دو بخش بسیار مهم می باشند که عبارتند از:

(۱) صورت سود و زیان یا صورت سود و زیان جامع

(۲) ترازنامه یا صورت وضعیت مالی

معمولاً در شرکت های تجاری صورت وضعیت های دیگری نیز تهیه می شوند که بازگو کننده اطلاعات مفیدی در مورد نگرانی های داخلی کسب و کار می باشند. به عنوان مثال:

(۱) تغییرات در حقوق صاحبان سهام یا حقوق صاحبان سهام

(۲) جریان وجوه نقد

۲. اهداف مدیریت مالی در جهت افزایش سودآوری

تهیه، تخصیص و کنترل منابع مالی یک سازمان تجاری، از مهمترین حوزه های مدیریت مالی به شمار می رود. اهداف مهم و حیاتی مدیریت مالی در بهبود سودآوری سازمان عبارتند از:

- (۱) تامین منابع مورد نیاز بنگاه تجاری
- (۲) اطمینان از سود رضایت بخش سهامداران
- (۳) برای اطمینان از حداکثر استفاده از وجوه موجود
- (۴) به منظور تضمین امنیت سرمایه گذاری
- (۵) به منظور حفظ تعادل بین بدهی و سرمایه خالص [4]

۳. نقش مدیریت مالی در بهبود سودآوری بنگاه های تجاری

۳.۱. ارزیابی نیاز سرمایه:

به طور کلی، پیش بینی چالش ها و مشکلات پیش روی یک سازمان از وظایف اصلی مدیر مالی به شمار می رود. در عین حال، سود مورد انتظار، هزینه ها و برنامه ریزی ها و سیاست های آینده یک شرکت تجاری، میزان سرمایه مورد نیاز را تحت الشعاع قرار می دهد. از این رو برآوردها باید به شیوه ای وسیع انجام شود که احتمال سودآوری تجاری را افزایش دهد [5].

۳.۲. تصمیم گیری در مورد ساختار و پیکربندی سرمایه:

پس از انجام برآورد دقیق، ساختار سرمایه باید تعیین شود که شامل بررسی کوتاه مدت و بلند مدت حقوق صاحبان بدهی می باشد. ساختار سرمایه، تحت تاثیر میزان سرمایه خالص مورد نظر و وجوه دیگری که باید از سرمایه گذاران خارج جمع آوری شود قرار دارد.

۳.۳. انتخاب منابع مالی:

به منظور برطرف کردن نگرانی های مالی در شرکت ها و بنگاه های اقتصادی، معمولاً تامین منابع از طریق انتشار سهام و اوراق قرضه، وام از بانک ها و موسسات مالی و نیز سپرده های عمومی در قالب اوراق قرضه انجام می شود.

۳.۴. تخصیص و سرمایه گذاری وجوه:

یکی از وظایف مدیر مالی در بخش سرمایه گذاری، اختصاص بودجه به مشاغل سودآور، در قالب در نظر گرفتن امنیت سرمایه گذاری و بازدهی منظم می باشد.

۳.۵. توزیع مازاد:

مدیر مالی باید درباره سود خالص تصمیم گیری کند. چنین امری بواسطه اعلام سود تقسیمی و سود انباشته انجام می شود. این امر با تشخیص نرخ سود و مزایای دیگر مانند پاداش انجام می شود و نیز بر اساس برنامه های گسترده، نوآورانه و متنوع انجام می گیرد.

۳.۶. مدیریت نقدی و کنترل مالی:

مدیریت پول و کنترل بر نقدینگی وظایف چالش برانگیزی است که مدیر مالی بر عهده دارد. علاوه بر این، تصمیم گیری در مورد مدیریت نقدینگی نیز از وظایف بسیار مهم مدیر مالی محسوب می شود. در این میان، هزینه پرداخت دستمزد و حقوق، قبوض برق و آب، پرداخت سود، پرداخت بدهی های موجود، خرید مواد اولیه و ... از اهمیت بسزایی برخوردار است. کنترل مالی نیز ابزاری بسیار مهم در جهت کمک به کسب و کار در نتیجه، دستیابی به اهداف به شمار می رود. در عین حال، مدیر مالی باید به این پرسش پاسخ دهد که آیا دارایی ها، در بازه های زمانی مشخص، به طور مناسب مورد استفاده قرار می گیرند؟ آیا امنیت دارایی ها تامین شده است؟ آیا مدیریت به نفع سهامداران و مطابق با قوانین تجاری عمل می کند؟

بسته به میزان سودآوری، قیمت بازار سهام و انتظارات سهامداران، برنامه های مناسبی باید تهیه شود که از تکنیک هایی مانند تجزیه و تحلیل نسبت، پیش بینی مالی، کنترل هزینه و سود و ... تبعیت کند.

۳.۷. استفاده از وجوه:

وجوه سرمایه گذاری باید به نحوی باشد که امنیت و بازده کافی با حداقل هزینه تامین شود.

۴. برنامه ریزی مالی در جهت افزایش سودآوری

برنامه ریزی مالی به معنای روش برآورد منابع مورد نیاز و موفقیت در رقابت با بازار مالی می باشد. این روش، سیاست های مالی مربوط به تدارکات، سرمایه گذاری و مدیریت منابع مربوط به مشاغل را شامل می شود. در عین حال، برنامه ریزی مالی مورد نیاز جهت افزایش سودآوری و بهره وری شرکت ها و بنگاه های اقتصادی باید در برگیرنده تعیین نیاز سرمایه، تعیین ساختار سرمایه، تنظیم سیاست های مالی در زمینه کنترل پول نقد، اعطای وام و استقراض باشد. بدین منظور، مدیر مالی باید توانایی کسب بالاترین سود سرمایه گذاری را با منابع محدود و کمترین هزینه داشته باشد تا میزان سودآوری به حداکثر برسد.

مزایای برنامه ریزی قوی مالی در سیستم مدیریت مالی عبارتند از:

- بودجه کافی را تضمین می کند.

- به حفظ تعادل بین ورودی و خروجی و جوجه برای حفظ ثبات کمک می کند.
- به تأمین کنندگان و جوجه کمک می کند تا وجوه خود را در بخش تجاری سرمایه گذاری کنند.
- از طریق برنامه ریزی در جهت رشد و توسعه، به بقای طولانی مدت شرکت کمک می کند.
- از طریق داشتن بودجه کافی به کاهش عدم قطعیت های مربوط به روند بازار کمک می کند.
- به کاهش عدم قطعیت ها کمک می کند، سودآوری را تضمین می کند و به نوبه خود به رشد و ثبات سازمان تجاری کمک می کند.

۵. صورت درآمد یا درآمد جامع

به طور کلی، صورت سود و زیان ممکن است تحت عنوان صورت سود و زیان جامع نامیده می شود که سود و زیان کسب و کار را در یک دوره زمانی خاص نشان می دهد [2]. در عین حال، اطلاعاتی در مورد فعالیت های عملیاتی تجاری در یک دوره زمانی خاص ارائه می نماید. صورت سود و زیان به طور معمول شامل یک سال مالی (حسابداری) می باشد و اطلاعات مربوط به کل عملکرد عملیاتی تجاری را ارائه می دهد، مانند درآمدهای دریافتی و هزینه های انجام شده در یک دوره زمانی خاص.

صورت سود و زیان اطلاعاتی در مورد سود ناخالص و سود خالص شرکت ارائه می دهد. با تهیه حساب معاملاتی یا تولیدی، سود ناخالص بدست خواهد آمد [3].

۱.۵. صورت وضعیت مالی

صورت وضعیت مالی نیز به عنوان ترازنامه شناخته می شود، که وضعیت مالی یک شرکت تجاری را در پایان سال مالی نشان می دهد. صورت وضعیت مالی کل دارایی ها، بدهی ها و سرمایه مالک را نشان می دهد. ترازنامه نیز به طلبکار (وام دار) کمک می کند تا قدرت و ضعف نگرانی های کسب و کار را درک کند.

۵.۲. حقوق صاحبان سهام

حقوق صاحبان سهام نیز به عنوان صورت سود ناخالص در نظر گرفته می شود. این سند اطلاعاتی در مورد تغییرات یا موقعیت حقوق صاحبان سهام در شرکت ارائه می نماید. در حال حاضر تهیه این سند چندان محبوب نیست.

۳.۵. صورت جریان وجوه نقد

صورت جریان وجوه نقد، ورود و خروج وجوه نقد مربوط به مشاغل را نشان می دهد. در عین حال، تغییر موقعیت نقدی را نشان می دهد. صورت وضعیت و صورت سود و زیان تنها اطلاعات مربوط به موقعیت مالی را ارائه می دهند. این امر نشان دهنده وضعیت واقعی صورت های مالی خواهد بود. صورت حساب تغییرات در وضعیت مالی، اطلاعات مربوط به تغییرات وضعیت مالی از یک دوره به دوره دیگر را ارائه می دهد. صورت حساب تغییرات در وضعیت مالی شامل دو شاخه مهم مانند صورت جریان وجوه نقد است که شامل تغییرات در وضعیت نقدینگی، و صورت جریان وجوه است که تغییرات موقعیت سرمایه در گردش را نشان می دهد [4].

۶. مرور ادبیات

پیامدهای مدیریت مالی موفق، منجر به افزایش عملکرد شرکت می شود. در عین حال، مدیریت مالی شرکت برای هر بخش از سازمان، به منظور افزایش سودآوری و بهره وری شرکت، نقش بسیار مهمی ایفا می کند. بطوریکه این امر برای بسیاری از بخش های کاربردی سازمان همچون کارکنان، بخش بازاریابی و تولید از اهمیت بسزایی برخوردار می باشد [5]. زیرا مدیریت مالی، حوزه های وسیعی از فعالیت های تجاری را با رویکردهای چند بعدی تحت پوشش خود قرار می دهد. لذا شرکت های با مدیریت مالی مناسب، از نظر عملیاتی کارآمدتر می باشند. از نقطه نظر مدیرانی که برای تصمیم گیری در شرکت های بزرگ و بازرگانی فعالیت دارند، این امر تصویر مطلوبی را در اختیار سرمایه گذاران و عوامل نظارتی قرار می دهد. بنابراین، ماهیت قراردادی شرکت های سهامی عام، در بر گیرنده مالکانی است که در زمینه تحمل ریسک تخصص دارند و نیز مدیرانی که در مدیریت تصمیم گیری صاحب نظر هستند [6].

۷. اهمیت استفاده از مدیریت مالی در افزایش بهره وری

به طور کلی، مدیریت مالی استراتژیک، همواره به عنوان یکی از فعالیت های مهم و خطیری به شمار می رود که توجه به آن، برای مدیران حرفه ای فعال در عرصه تجارت، امری اجتناب ناپذیر محسوب می شود. این یک واقعیت است که پیامد کلیه تصمیمات مهم مدیریتی در عملکرد مالی شرکت تجاری منعکس می شود. متأسفانه، برخی مدیران و صاحبان مشاغل نسبت به مدیریت مالی استراتژیک از آموزش حرفه ای نسبتاً کمی برخوردار هستند [7]. شرکت هایی که با اندوخته های مالی محدود شروع به فعالیت می کنند، در صورتیکه نتوانند با حداقل هزینه ها به فعالیت خود ادامه دهند، قطعاً با مشکلات عدیده ای روبرو خواهند شد و عمر کوتاهتری خواهند داشت. اما سوالی که پیش می آید اینست که منظور از حداقل هزینه چیست. از نظر Peter Drucker که به عنوان یکی از متخصصین سیستم مدیریتی به شمار می رود، حداقل هزینه های یک شرکت برای اینکه به فعالیت خود ادامه دهد و پابرجا باقی بماند، باید معادل سرمایه فعلی آن شرکت باشد. به عبارت ساده تر، در صورتیکه بازده دارایی خالص یک شرکت حداقل معادل نرخ دریافتی ها نباشد، قادر به باقی ماندن در بازار تجارت نخواهد بود [8]. بنابراین بسیاری از بنگاه هایی که سود پایینی دارند و در عین حال دارای بازده خالص اندکی می باشند، حتی اگر تا حدی سودآور باشند، حداقل هزینه خود را برای ماندن در مشاغل به دست نمی آورند.

۱.۷. دیدگاه های مدیریت مالی نامناسب

در میان دیدگاه های مختلفی که در زمینه مدیریت مالی وجود دارد، برخی از شیوه ها و دیدگاه ها سودآوری شرکت های تجاری را محدود می کنند. لذا برخی از روش ها، با شیوه های مدیریتی که می تواند عملکرد مالی شرکت را بهبود بخشند، تداخل دارند [9]. لذا استفاده از شیوه مناسب مدیریت مالی، متناسب با شرایط کنونی شرکت ها و بنگاه های اقتصادی، از اهمیت ویژه ای برخوردار خواهد بود.

۲.۷. مدیریت موثر اهداف عملکردی مالی

تیم مدیریتی باید اهداف عملکردی مالی را که شامل اهداف منتج به سودآوری می باشد، مشخص نمایند. لذا تیم مدیریتی که این امر مهم توجه کند، قادر خواهد بود به راحتی به چهار سوال زیر که در خصوص مدیریت مالی می باشد، پاسخ دهد [10].

(۱) شرکت شما در سال گذشته به چه میزان سودآور بوده است؟

(۲) حداقل میزان مناسب سودآوری شرکت شما به چه میزان است؟

(۳) هدف سودآوری شرکت شما برای دوره عملیاتی فعلی چیست؟ (به عنوان مثال، هزینه شرکت شما برای ماندن در بازار تجاری فعلی به چه میزان است؟)

(۴) هدف سودآوری شرکت شما برای پنج سال آینده چیست؟

نتیجه گیری

استفاده از سیستم های صحیح و به روز مدیریت مالی در شرکت ها و بنگاه های اقتصادی از اهمیت بسزایی برخوردار است بطوریکه حفظ بقای شرکت، سودآوری، پرداخت هزینه ها، حقوق و مزایای کارکنان و... همگی در گرو مدیریت مالی مناسب می باشد. لذا در بازار تجاری رقابتی امروزی، جایگاه مدیریت مالی و نقش آن بر سودآوری شرکت ها، بدیهی است. نتایج بدست آمده حاکی از آنست که پیش بینی چالش ها و مشکلات پیش روی یک سازمان از وظایف اصلی مدیر مالی به شمار می رود. در عین حال، سود مورد انتظار، هزینه ها و برنامه ریزی ها و سیاست های آینده یک شرکت تجاری، میزان سرمایه مورد نیاز را تحت الشعاع قرار می دهد. لذا بکارگیری مدیر مالی متبحر می تواند میزان سودآوری را افزایش دهد. در عین حال، نقش مدیریت مالی در افزایش میزان سودآوری از اهمیت بسزایی برخوردار است.

منابع

- [1] Jensen, M.C. and W.H. Meckling, 1976. "Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure", J. Financial Econom., 3(4): 305-360.
- [2] Adve, S., 1980. "Financial Practices in Indian Corporate Sector: Inter-Group and Inter-Size Differences", Econom. Political Weekly, 15(8): 2-10.
- [3] Williamson. O.E., 1998. "Corporate Finance and corporate Governance", The J.Finance, 43(3):567-591
- [4] Ahn, C.Y., 2001. "Financial and Corporate Sector Restructuring in South Korea: Accomplishments and Unfinished Agenda", Japanese Economic Review, 52(4): 452-70.
- [5] Artiacha, T., D. Leea, D. Nelsonb and J. Walkera, 2010. "The determinants of corporate sustainability Performance", Accounting and Finance, 50: 31-51.
- [6] Singh Preeti, "Fundamentals of Financial Management", Ane Books Pvt Ltd., New Delhi, (2011).
- [7] Prasanna Chandra, "Financial Management- Theory and Practice", Tata McGraw-Hill Publishing Company Ltd., New Delhi, (2008).
- [8] Ram Gopal CA. C, "Financial Management", New Age International (P) Ltd. Publishers, New Delhi, (2008).
- [9] Sudhindra Bhat, Financial Management- Principles and Practice, Excel Books, New Delhi, (2007).
- [10] Ravindranath N. Kadam*, FINANCIAL MANAGEMENT FOR THE ORGANIZATIONAL SUCCESS: CHALLENGE BEFORE FINANCE MANAGERS, (2012).